

Ravnoteža između posla i života te važnost ustanova za djecu

Agnes Simonyi

Agnes Simonyi razmatra pitanja koja proizlaze iz rasprave o 'ravnoteži između posla i života'.

Jedan od najvećih izazova razvijenih zemalja u posljednjih pedeset godina je znatno povećanje broja žena na tržištu rada. Posao 'domaćice' (briga o kućanstvu, djeci i starijim rođacima) mnogim je ženama bio stalni posao, ali, iako veći dio tog posla ostaje odgovornost žena, u razvijenim društvima 21. stoljeća od žena se očekuje da preuzmu i dodatne uloge. Razlog ne leži samo u činjenici da su njihovim obiteljima potrebna dodatna primanja, već i u tome što su se žene izborile za jednake mogućnosti školovanja i zapošljavanja te ravnopravan položaj na tržištu rada. No, kako se obitelji, zajednice i društva nose s ovom novonastalom situacijom? Na koji način žene mogu doskočiti brojnim izazovima

koje donose školovanje, zaposlenje, briga za djecu, kućanstvo, građanske dužnosti? I kako u takvim uvjetima osigurati dobrobit i razvoj djece? Ovo su temeljna pitanja koja su proizašla iz rasprave o 'ravnoteži između posla i života' tijekom posljednjeg desetljeća,

Rasprava je potaknuta aspiracijama žena za jednakim mogućnostima, kao i brigom za implikacije na demografsku sliku, s malom negativnom poveznicom ustanovljenom između zaposlenosti žena i rođenja djece do 1980. godine. Novija istraživanja, na koja se referiraju OECD

i EU dokumenti, pokazuju pozitivna iskustva Francuske, Ujedinjenog Kraljevstva i Norveške, u kojima je velik broj zaposlenih žena, ali i najviša stopa fertiliteta u Europi. U istom razdoblju, nove EU članice, zemlje središnje i istočne Europe, doživjele su oštar pad zaposlenosti žena prouzročen gubitkom radnih mjesta uslijed ekonomske transformacije tih zemalja. Pa ipak, ostanak žena kod kuće tijekom posljednja dva

desetljeća nije rezultirao višim stopama fertiliteta u tim zemljama. Imati posao, osobito u vrijeme nesigurnosti na tržištu rada, za ove žene je sve značajniji čimbenik koji utječe na zadovoljstvo životom, unatoč teškom dvostrukom teretu poslovnog i obiteljskog života. Socijalna skrb i mjere zapošljavanja u europskim društvima igraju važnu ulogu u nastojanjima da se osigura nesmetano obavljanje posla i profesionalni razvoj žena unatoč obiteljskim obavezama koje imaju, a istodobno očekuje se da zaposlenje ne ograničava majčinstvo i obitelj. Sustav roditeljskih dopusta, fleksibilne mogućnosti zaposlenja i ustanove ranog odgoja i obrazovanja čine tri glavna stupa željene ravnoteže između poslovnog i privatnog života. Sustav roditeljskih dopusta, proširen i na očeve, omogućuje mladim zaposlenim roditeljima da na određeno vrijeme (u nekim zemljama mjeseci, u drugim godinu) prebrode razdoblje od rođenja djeteta a da ne izgube posao. Fleksibilne mogućnosti rada, uključujući rad na pola radnog vremena, klizno radno vrijeme, plan uštede vremena te dislocirani rad mogu pomoći roditeljima (i majkama i očevima) da nauče uspješno balansirati svoje vrijeme i energiju između poslovnog i obiteljskog života. Iako su korisnici ovih dviju mjera najčešće žene, u posljednjih nekoliko godina u Europi je pokrenuto više inicijativa koje pokazuju da stvaranje bolje ravnoteže između posla i privatnog života nije pitanje spola, već pitanje organiziranja obitelji, u koje je potrebno uključiti oba roditelja. Od 20% europskih radnika, koliko ih trenutno radi na pola radnog vremena, 80% je žena, unatoč nedostacima koje ovakav vid zaposlenja donosi - poput nižih primanja i doprinosa. Treći stup primaran za ravnotežu

poslovnog i privatnog života - kvalitetne ustanove ranog odgoja i obrazovanja - predstavlja sveobuhvatno pitanje koje se ne može promatrati samo kroz prizmu instrumenta pomoći pri zapošljavanju žena. Naravno, vrtići i jaslice su podrška zaposlenim majkama, ali su, točnije, od vitalne važnosti za zaposlene roditelje. No, u kvalitetnim ustanovama ranog odgoja i obrazovanja, potrebe i budući interesi djece, čak i one najmlađe, trebaju se pažljivo razmotriti i osigurati. Tijekom vremena provedenog u tim ustanovama kod djece se postavljaju temelji za buduću dobrobit, zdravlje, te fizički, mentalni i socijalni razvoj. Osiguravanje širokog spektra takvih ustanova bilo bi neophodno za postizanje stope od 60% zaposlenosti žena koju predviđa europska strategija zapošljavanja. Međutim, mnoge europske države nisu dostigle EU Barcelona ciljeve prema kojima bi 33% djece u dobi od 0 do 3 godine te 90% djece u dobi od 3 do 7 godina trebalo biti obuhvaćeno predškolskim odgojem. U slučaju najmlađe djece postavljene ciljeve ispunile su samo Belgija, Danska, Finska, Nizozemska i Švedska. U pojedinim zemljama, poput Austrije, Češke, Mađarske i Poljske, ustanove ranog odgoja i obrazovanja dostupne su za samo 10% djece. Nedostatak tih ustanova ne samo da otežava postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života, već može i nepovoljno utjecati na dobrobit, obrazovanje i socijalnu uključenost u ovoj ranoj, ključnoj fazi razvoja djeteta, bez obzira na status zaposlenosti roditelja. No statistika sama po sebi djeci

ne donosi jednake mogućnosti. U inkluzivnim europskim društvima, osiguravanje i praćenje dobrih i kvalitetnih ustanova za rani odgoj i obrazovanje mora biti javna odgovornost, za dobrobit sadašnjih, ali i budućih generacija.

Reference za daljnje čitanje
 European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2010): *How are you? Quality of Life in Europe*, Foundation Focus, issue 8. June, Eurofound, Dublin
 European Commission (2008): *Renewed Social Agenda: Opportunities, Access and Solidarity in 21st Century Europe*, Communication from the Commission, Brussels, COM (2008) 412.
 Hantrais, L. (2004): *Family Policy Matters: Responding to Family Change in Europe*, The Polity Press, Bristol
 Michon P. ed. (2010): *Work-Life Balance Policy - In Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia 1989-2009 Twenty Years of Transformation*, Harasimowicz, Poznań
 Morgan, K. J (2007): *Working Mothers and the Welfare State, Religion and Politics of Work-Family Policies in Western Europe and the United States*, Stanford University Press
 OECD (2007): *Babies and Bosses, Reconciling Work and Family Life*, Paris
 Warhurst C., Eikhof D.R., Haunschild A. eds (2008): *Work Less, Live More? Critical Analysis of the Work-Life Boundary*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, New York

Agnes Simonyi je profesorica sociologije na Sveučilištu ELTE i savjetnica na Institutu za obitelj i socijalnu politiku u Budimpešti.